

Förstudie avseende barnperspektivet i kommunens beslutsfattande

Oxelösunds kommun

Innehåll

Sammanfattning och rekommendationer	2
1. Svar på revisionsfrågor.....	3
2. Inledning.....	4
2.1 Bakgrund till granskningen.....	4
2.2 Syfte och frågeställningar	4
2.3 Utgångspunkter	5
2.4 Metod och avgränsning.....	5
3. Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barns bästa, och att barnkonventionen tillgodoses?	6
3.1 Våra kommentarer - Det finns inget uttalat kommunövergripande uppdrag kring barnkonventionen	6
3.2 Resultat - Kommunfullmäktige har två målområden som nämner barn och unga	7
3.3 Resultat - Kommunens verksamheter arbetar aktivt med barnrättsperspektivet	7
4. Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?	11
4.1 Våra kommentarer - det är positivt att utbildning i barnkonventionen har skett.....	11
4.2 Resultat - utbildning sker inte kontinuerligt	11
5. Bilaga 1	12
Källförteckning	12
Bilaga 2 - Utgångspunkter	13
FN:s barnkonvention	13
Implementering av barnperspektivet i verksamheten - SKR	15

Sammanfattning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer har EY genomfört en förstudie med syfte är att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunens arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt i kommunens egna mål. Vår sammanfattande kommentar är att kommunens arbete i stort följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen.

Vår slutsats baseras på att det i kommunens verksamheter finns ett utbrett arbete där barnperspektivet beaktas. Vi anser dock att det saknas ett fullt ut systematiskt arbetssätt som säkerställer att intentionerna i barnkonventionen beaktas i alla delar av kommunens arbete. Detta avser särskilt de verksamheter som inte dagligen behandlar frågor som berör barn. Vi noterar att kommunstyrelsen inte beslutat om särskilda dokument avseende barnrättsperspektivet och att det av denna anledning inte heller sker någon särskild återrapportering. Enligt SKR:s stöd till kommuner och regioner i arbetet med barnets rättigheter är chansen att barnrättsfrågorna genomförs större om det finns ett fullmäktige- eller styrelsebeslut samt krav om återrapportering. Vi noterar dock att flera verksamheter har styrande dokument med bäring på barns bästa.

Vi ser positivt på det arbete som sker, särskilt avseende att samla in synpunkter från barn. Detta noteras ske inom samtliga granskade nämnders verksamheter. Vi noterar dock att det saknas ett systematiskt arbetssätt som säkerställer att barnrättsperspektivet alltid beaktas både i arbets- och beslutsprocesser samt i planeringen av verksamheten.

Vi anser att kommunstyrelsen bör överväga att tydliggöra hur kommunen ska säkerställa intentionerna i barnkonventionen på en kommunövergripande nivå i syfte att perspektivet inte ska förbises i verksamheter som mer indirekt berör barn.

För att kunna fatta rättighetsbaserade beslut är det en förutsättning att kunskap finns om vad det innebär. Det är därför viktigt att förtroendevalda och tjänstepersoner får utbildning om barnkonventionen. Vi noterar att förtroendevalda erbjudits utbildning i samband med den nya mandatperioden och att barnkonventionen inkluderats i utbildningen. Vi noterar även att delar av kommunens medarbetare utbildades i samband med att barnkonventionen blev svensk lag 2020.

Vi ser att området med fördel kan följas upp genom specifika frågor i samband med andra granskningar. Detta i syfte att följa upp barnkonventionens tillämpning i ett mer verksamhetsnära perspektiv.

Utifrån förstudiens resultat lämnar vi nedanstående medskick till kommunstyrelsen:

- ▶ Överväg att tydliggöra hur kommunen ska säkerställa intentionerna i barnkonventionen på en kommunövergripande nivå. Detta i syfte att frågan inte ska förbises i frågor som inte har direkt koppling till barn.
- ▶ Överväg att systematisera tillvaratagandet av barnrättsperspektivet i styrelsen och nämndernas beslut.
- ▶ Överväg former för uppföljning av kommunens barnrättsarbete.

1. Svar på revisionsfrågor

Frågor	Svar
Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barns bästa, och att barnkonventionen tillgodoses?	<p>Kommunfullmäktige har beslutat om två mål som uttryckligen berör barn i mål och budget 2022-2024. Kommunstyrelsen har inte beslutat om andra dokument avseende barnrättsperspektivet.</p> <p>Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har under 2022 haft ett mål att följa barnkonventionen. Vidare finns andra styrande dokument inom miljö- och samhällsbyggnadsnämnden, utbildningsnämnden samt kultur- och fritidsnämnden. Socialnämnden uppger att barnkonventionen inte omnämns i deras styrdokument men utgör en grundsten i deras arbete genom att det är lagstadgat.</p>
Finns former för hur barnets bästa tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser?	<p>Nej. Det finns inga kommunövergripande former för att barns bästa tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser. Det finns en mall för tjänsteskrivelser som inkluderar barnperspektivet men denna används inte av alla. Av intervjuer framgår att barns bästa tillvaratas genom att det ingår i verksamheternas uppdrag att arbeta med frågor som berör barn. Då barnkonventionen är en del av svensk lag uppges det inte alltid behövas uttalas i styrande dokument.</p>
Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?	<p>Delvis. Det har skett utbildningar i samband med att barnkonventionen blev svensk lag. Det sker inga löpande utbildningsinsatser för personal kring barnkonventionen.</p> <p>Det har anordnats utbildning för ledamöter i samband med den nya mandatperioden. I utbildningen ingår barnkonventionen. Utbildningsnämnden har haft en utbildning under 2022.</p>
Finns former för riskanalyser/konsekvensbedömningar avseende barnrättsperspektivet i planeringen av verksamheten?	<p>Delvis. Det finns inga kommunövergripande eller formella former för att barnrättsperspektivet ska ingå i planering av verksamheter. Barnperspektivet inkluderas genom verksamheternas arbetsområden har direkt bäring på frågor som berör barn. De verksamheter som direkt arbetar med barn uppger att de alltid utgår från barnrättsperspektivet.</p>
Följer kommunstyrelsen upp och utvärderar arbetet med barnkonventionen?	<p>Nej. Det sker ingen särskild uppföljning eller utvärdering av kommunstyrelsen kopplat till barnkonventionen. Kommunstyrelsen följer upp de mål och aktiviteter som anges i mål och budget.</p>

2. Inledning

2.1 Bakgrund till granskningen

Barns och ungas livsvillkor påverkas i mångt och mycket av beslut som fattas i kommunen. Skola, fritid, samhällsplanering och social omsorg är några av de verksamheter som har stor inverkan på barns och ungas vardag. I FN:s barnkonvention finns en universell definition av barns mänskliga rättigheter. Sverige ratificerade barnkonventionen 1990 och från den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag. Detta innebär ett större ansvar för kommuner att ta hänsyn till barnets rättigheter vid beslut som rör barn i något avseende.

Konventionen innehåller fyra grundläggande principer som är styrande, dessa uttrycker att:

- ▶ Alla barn har lika värde och därmed rätt att inte bli diskriminerad (artikel 2)
- ▶ Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn (artikel 3)
- ▶ Alla barn har rätt till liv och utveckling (artikel 6)
- ▶ Barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Hänsyn ska tas till barnets åsikter, utifrån barnets ålder och mognad (artikel 12)

Av artikel 4 i konventionen framgår att konventionsstaten, där kommuner och regioner också ingår, ska nyttja sina resurser till fullo för att uppfylla barns rättigheter och vidta alla lämpliga åtgärder gällande exempelvis administrativa förfaranden för att genomföra konventionens rättigheter. Regeringens strategi för genomförandet och förverkligandet av konventionen uttrycker bland annat att kommuner och regioner bör inrätta system för att kunna följa hur barns bästa förverkligas. För att barnets rättigheter ska ha genomslag behövs även kompetenshöjande insatser för beslutsfattare och anställda. Barn definieras som varje människa under 18 år.

Revisorerna har efter genomförd risk- och väsentlighetsanalys 2022, och mot bakgrund av ovanstående, beslutat att genomföra en förstudie för att kartlägga hur barnperspektivet tas om hand i kommunens beslutsfattande.

2.2 Syfte och frågeställningar

Förstudiens syfte är att belysa och bedöma i vilken utsträckning kommunens arbete följer de intentioner om barns rättigheter som anges i barnkonventionen samt i kommunens egna mål.

Förstudien omfattar följande frågeställningar:

- ▶ Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barns bästa, och att barnkonventionen tillgodoses?
- ▶ Finns former för hur barnets bästa tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser?
- ▶ Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?
- ▶ Finns former för riskanalyser/konsekvensbedömningar avseende barnrättsperspektivet i planeringen av verksamheten?
- ▶ Följer kommunstyrelsen upp och utvärderar arbetet med barnkonventionen?

2.3 Utgångspunkter

Förstudien tar avstamp i nedanstående bedömningsgrunder som används för analyser, slutsatser och kommentarer.

- ▶ FN:s barnkonvention
- ▶ SKR:s vägledning och stöddokument för implementering av barnkonventionen i kommuner och regioner
- ▶ Kommunens Mål och budget 2022
- ▶ Övriga av fullmäktige beslutade styrdokument inom området¹

Kommunens mål och budget 2022 presenteras i kapitel 2. FN:s barnkonvention samt SKR:s vägledning återges i korthet i bilaga 2.

2.4 Metod och avgränsning

Förstudien utgår från kommunstyrelsens ansvar utifrån ett ledande och samordnande perspektiv. Nedslag görs i nämnders verksamhet, som exempel på arbetssätt. Kommunens samtliga nämnder har inkluderats i förstudien.

Förstudien genomförs genom dokumentstudier och intervjuer. För granskad dokumentation samt intervjuade funktioner, se Bilaga 1 - Källförteckning.

---

¹ I förstudien har det framkommit att det inte finns styrande dokument beslutade av kommunfullmäktige på området. Denna utgångspunkt har av denna anledning inte tillämpats i förstudien.

3. Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barns bästa, och att barnkonventionen tillgodoses?

I detta kapitel redogörs för resultat och iakttagelser kopplat till nedanstående frågor:

- ▶ Vilka mål, uppdrag, riktlinjer har fastställts med bäring på barns bästa, och att barnkonventionen tillgodoses?
- ▶ Följer kommunstyrelsen upp och utvärderar arbetet med barnkonventionen?
- ▶ Finns former för hur barnets bästa tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser?
- ▶ Finns former för riskanalyser/konsekvensbedömningar avseende barnrättsperspektivet i planeringen av verksamheten?

3.1 Våra kommentarer - Det finns inget uttalat kommunövergripande uppdrag kring barnkonventionen

- ▶ *Vi noterar att det i flera fall saknas dokumenterade mål, uppdrag och riktlinjer som uttryckligen kopplas till barnkonventionen.*

Kommunfullmäktige har beslutat om två mål som uttryckligen berör barn i mål och budget 2022-2024. Vi ser positivt på att det finns mål som direkt berör barn i mål och budget samt i kommunens vision. Detta går i linje med SKR:s skrift *Barnets rättigheter i budgetprocessen*, där det anges att budgeten ska genomsyras av ett barnrättsperspektiv.

Enligt SKR:s stöd till kommuner och regioner i arbetet med barnets rättigheter är chansen att barnrättsfrågorna genomförs större om det finns ett fullmäktige- eller styrelsebeslut samt krav om återrapportering. Vi noterar att kommunstyrelsen inte beslutat om andra dokument avseende barnrättsperspektivet och att det av denna anledning inte heller sker någon särskild återrapportering.

SKR skriver att styrdokument i alla kommunala verksamheter bör ha skrivningar som synliggör arbetet med barnets rättigheter. Med bakgrund i detta ser vi positivt på att vissa av kommunens verksamheter tagit fram särskilda mål och styrdokument avseende barnkonventionen. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har under 2022 haft ett mål att följa barnkonventionen. Socialnämnden uppger att barnkonventionen inte omnämns i deras styrdokument men utgör en grundsten i deras arbete genom att det är lagstadgat.

- ▶ *Vi noterar att det saknas ett fullt ut systematiskt arbetssätt som säkerställer att intentionerna i barnkonventionen beaktas i alla delar av kommunens arbete.*

SKR sammanfattar att ett barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga att barnkonsekvensanalyser och eller prövningar av barnets bästa har gjorts. Med utgångspunkt i våra iakttagelser ser vi att kommunen beaktar barnrättsperspektivet i verksamheterna. Barnrättsperspektivet är framför allt tydligt i de verksamheter som direkt arbetar med frågor som berör barn. Vi ser positivt på det arbete som sker, särskilt avseende att samla in synpunkter från barn. Detta noteras ske inom samtliga granskade nämnders verksamheter. Vi noterar dock att det saknas ett systematiskt arbetssätt som säkerställer att barnrättsperspektivet alltid beaktas både i arbets- och beslutsprocesser samt i planeringen av verksamheten. Vi bedömer att kommunstyrelsen bör överväga att tydliggöra hur kommunen ska säkerställa intentionerna i barnkonventionen på en kommunövergripande nivå i syfte att frågan inte ska förbises i verksamheter som mer indirekt berör barn.

3.2 Resultat - Kommunfullmäktige har två målområden som nämner barn och unga

Kommunfullmäktige antog 2012-02-15 en ny vision för Oxelösunds kommun. Kommunens styrmodell utgår från Vision 2025 vari barnperspektivet enligt uppgift ingår. Vi har tagit del av den version av Vision 2025 som återfinns på kommunens hemsida. Vi kan inte se att barnperspektivet uttryckligen nämns där. I Oxelösunds kommuns Mål och budget 2022-2024 finns två målområden som uttryckligen kopplas till barn och unga.

1. Trygg och säker uppväxt.

Barn och ungdomar ska känna sig trygga såväl i samhället som i de kommunala verksamheterna. I Oxelösund betyder det att alla barn och ungdomar ska nå goda studieresultat utifrån sina förutsättningar, att barn och ungdomar aktivt deltar i kultur- och fritidsutbudet och att barn och ungdomar växer upp i trygga hemförhållanden och i en trygg och säker miljö. Kommunfullmäktige har beslutat om flera mål inom utbildningsområdet som avser barn.

2. Attraktiv bostadsort

Oxelösund erbjuder ett havsnära boende och en hög kommunal servicenivå. I Oxelösund innebär det att kommunen erbjuder bra barnomsorg, skola, fritid och kulturliv. Ett bra och varierat bostadsutbud finns för olika behov och åldrar. Kommunen präglas av ett positivt företagsklimat som gör det enkelt att starta, driva och utveckla företag. Infrastrukturen håller god kvalitet och upplevs välfungerande. Ett av målen som anges är:

- Andelen förskoleplatser som erbjuds på önskat placeringsdatum ska öka.

3.3 Resultat - Kommunens verksamheter arbetar aktivt med barnrättsperspektivet

Det finns inget kommunövergripande beslut om att kommunen ska följa barnkonventionen. Det är dock något som indirekt involveras i styrdokument genom att konventionen blev lag 2020. Längre ned i detta avsnitt redogörs för hur nämnderna arbetar med barnkonventionen.

Av intervjuer och dokumentgranskning framkommer att det inte finns kommungemensamma arbetssätt för hur barnets bästa ska tillvaratas i arbets- och beslutsprocesser, planeringen av verksamheten eller avseende utvärdering och uppföljning. Barnperspektivet inkluderas indirekt i styrdokument som innefattar arbete eller frågor riktade mot barn.

Det finns en kommungemensam mall för tjänsteskrivelser där en rubrik utgörs av barnperspektivet. Enligt uppgift är det oklart i vilken utsträckning mallen tillämpas. Det finns även en annan mall för tjänsteskrivelser som inte innehåller en rubrik för barnperspektivet.

Trots att barnkonventionen inte uttryckligen nämns i alla styrdokument uppger intervjuade att den utgör en grund i arbetet i och med att konventionen nu utgör en lag. De verksamheter som direkt riktar sig mot barn uppger att de alltid utformar sina styrdokument med barns bästa i åtanke.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har utöver kommunfullmäktiges mål antagit ett mål om att efterleva barnkonventionen.² Antal genomförda aktiviteter anges som en (1) men är beroende av antalet projekt där det är aktuellt. Enligt intervjuade är det framför allt en aktivitet som genomförts under 2022 med koppling till barnkonventionen. Aktiviteten avser arbetet med Cirkusplatsen som är placerad nära en skola. En detaljplan har skickats ut på remissrunda och inför samrådsförslaget genomfördes samtal med fjärdeårselever vid den berörda skolan. Syftet med samtalet var att inhämta barnens synpunkter kopplat till det planerade bygget. Efter samrådsremissen genomfördes även återkoppling till de elever som deltagit.

Vidare riktar sig trafiksäkerhetsarbetet i stort till oskyddade trafikanter vari barn och unga ingår som en primär målgrupp. Trafiksäkerhetsarbetet utgår från nationellt material, exempelvis från Trafikverket. På så vis fattas beslut med barns bästa i åtanke även om barnkonventionen inte alltid omnämns i nämndens egna styrdokument.

Barnkonventionen inkluderas vidare i det dagliga arbetet genom att barn är en del av samhället och det arbetet som genomförs riktar sig till samtliga grupper i samhället. Det finns många säkerhetsaspekter som kopplas till barn. Enligt intervjuade är barns säkerhet en del i uppdraget. Det finns även inbyggt i professionen att barns bästa ska inkluderas i beslut.

Kultur- och fritidsnämnden

I samband med att barnkonventionen blev svensk lag genomfördes en genomlysning av biblioteksverksamheten i syfte att kartlägga hur verksamheten påverkades. Biblioteksverksamheten arbetar centralt kring barnkonventionen i bland annat utformningen av lokaler och verksamhetens innehåll. Bibliotekens barnverksamhet har även en målsättning som utgår från FN:s Barnkonvention.³ I målsättningen anges att:

1. Barnens bästa ska vara vägledande för hela biblioteket.
2. Barnens egna behov ska alltid komma främst.
3. Barnen ska därför ges möjlighet att uttrycka sig - vi måste lyssna - respektera - och göra dem delaktiga i bibliotekets verksamhet.
4. Biblioteket ska sträva efter att nå alla barn, utan att diskriminera någon p.g.a. åsikter, ras, kön, funktionsvariation eller sociala förhållanden. Biblioteket ska samarbeta med skola, barnomsorg, fritid och föräldrar.
5. Alla ska hitta "sitt bibliotek" - det ska finnas en mångfald av idéer och media.
6. Det ska vara vida ramar inom vilka kreativiteten får blomma. Barnen ska möta kultur i alla dess former. Biblioteket ska vara roligt att vara på - ett FRIRUM att få utvecklas fritt i.
7. Biblioteket ska alltid stimulera till utveckling av barns läsande, skrivande och sökande efter kunskap.

Vidare har nämnden en rutin avseende kvalitetssäkring i föreningar. I rutinen anges bland annat att alla föreningar som får bidrag från kommun ska ha ett levande kvalitetssäkringsarbete. Föreningen ska redovisa kvalitetssäkringsarbetet i ett värdegrundsdokument som uppdateras minst en gång per år. I dokumentet anges bland annat att barn är extra skyddsvärda med hänvisning till barnkonventionen.

---

² Mål och budget miljö- och samhällsbyggnadsnämnden 2022

³ Antagen av Kultur och Fritidsnämnden 2002-04-15

Vidare föreslås olika arbetssätt som påvisar hur barns rättigheter ska tas tillvara i föreningar som får bidrag från kommunen.

Kommunen har även tagit fram en riktlinje avseende tolkningen av barnkonventionen för idrotten kopplat till föreningsbidrag. I riktlinjen anges bland annat:

- ▶ Idrott för barn ska bedrivas ur ett barnrättsperspektiv och följa FN:s konvention om barns rättigheter (Barnkonventionen).
- ▶ Idrott för barn ska vara lekfull, allsidig och bygga på barnens egna behov och förutsättningar samt ta hänsyn till variationer i utvecklingstakt.
- ▶ Idrottsföreningarna ska erbjuda alla barn en kamratlig och trygg social miljö, där de kan utvecklas och bli delaktiga i utformningen av verksamheten och därmed vänja sig vid att ta ansvar för sig själva och andra.
- ▶ Barn ska i idrottsverksamheten få lära sig att ta hänsyn till kamrater och ledare samt lära sig vikten av rent spel.

Intervjuade lyfter upp att föreningar många gånger har ett nationellt nätverk med olika regler som de ska följa, vari barnkonventionen är en del. Detta kan ses som en förstärkning av kommunens eget arbete med att säkerställa att de föreningar som erhåller bidrag från kommunen följer barnkonventionen. Vidare sker uppföljning av föreningsbidrag där föreningar ska redovisa att de följer kommunens regler och riktlinjer för bidrag.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämndens arbete riktar sig i stort till frågor som berör barn och bedriver verksamhet som direkt berörs av barnkonventionen. Barnkonventionen inkluderas i de nationella lagar och regler som styr verksamheten. Genom den nationella styrningen inkluderas barnets bästa i arbets- och beslutsprocesser samt planering och uppföljning av verksamheten. Det är en del av professionens uppgift att arbeta för barnets bästa oavsett om barnkonventionen uttryckligen omnämns i interna rutiner.

Enligt intervjuad har nämnden arbetat för att skapa en budget i balans och på så vis kunna fokusera än mer på att skapa de bästa förutsättningarna för barn. Vidare beaktas barnens synpunkter vid utformning av lokaler och utrymmen i skolan. Det systematiska kvalitetsarbetet ses även som ett verktyg för att säkra barnrättsperspektivet i verksamheten.

Utbildningsförvaltningen har antagit en policy och handlingsplan avseende alkohol, narkotika, doping, tobak, spel (ANDTS).⁴ Handlingsplanen beskriver rutiner för skolans agerande vid misstanke eller upptäckt av alkohol, narkotika, doping eller tobak under skoltid. Policyn och handlingsplanen gäller samtliga grundskolor i Oxelösunds kommun. I policyn hänvisas till barnkonventionen och att skolan är skyldig att skydda barn och unga från narkotika.

Utbildningsnämnden har även en riktlinje för förskola, omsorg på kvällar, nätter och helger samt fritidshem.⁵ I riktlinjen anges att utgångspunkten är att med barnets bästa i fokus erbjuda en god service i relation till de krav som ställs via lagstiftningen samt att riktlinjen beaktar Barnkonventionen.

---

⁴ Utbildningsförvaltningen 2022-11-16 (Dnr Uk. 2022.254)

⁵ 2022-02-21 (Dnr UN. 2022.17)

Utbildningschefen pratar årligen med elever i årskurs nio i syfte att inhämta barnens perspektiv och synpunkter. Synpunkterna kan sedan inkluderas i planeringen av verksamheten. Rektorer för förskolor intervjuar femåringar när de slutar förskolan i syfte att samla in deras synpunkter. Vidare finns det enkäter inom skolan som används för att samla in information om barnens upplevelser.

Vård- och omsorgsnämnden

I samband med att barnkonventionen blev svensk lag genomfördes en genomlysning av samtliga av nämndens rutiner i syfte att säkerställa att de beaktar intentionerna i barnkonventionen. Inom socialtjänsten finns ingen specifik rutin kring barnkonventionen men då lagstiftningen inkluderar barnkonventionen beaktas den i det i arbets- och beslutsprocesser samt planering och uppföljning av verksamheten. Det är en del av professionens uppgift att arbeta för barnens bästa oavsett om barnkonventionen uttryckligen omnämns i arbetet eller inte. Det finns flertalet rutiner som berör barnrättsperspektivet. Som exempel har socialtjänsten bland annat rutiner för att barn alltid ska komma till tals i utredningar. I samtliga utredningar ska det finnas en rubrik som tydliggör att barnperspektivet beaktats.⁶

Vidare tillämpas egenkontroller genom bland annat ärendedragningar och stickprovskontroller samt uppföljning av nämndens arbete i tertialrapporter och årsredovisningen. Dessa kontrollmoment syftar bland annat till att säkerställa efterlevnad av lagar och regler och därmed barnkonventionen.

På kommunens hemsida finns information särskilt riktad till barn och unga kring om hur socialtjänsten arbetar och hur man lättast gör för att få kontakt.

---

⁶ Revisorerna har i en granskning om hanteringen av orosanmälningar noterat att det inte alltid finns tydlig dokumentation av barnsamtal i förhandsbedömningar.

4. Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?

I detta kapitel redogörs för resultat och iakttagelser kopplat till nedanstående fråga:

- ▶ Utbildas personalen i barnkonventionen och dess innehåll?

4.1 Våra kommentarer - det är positivt att utbildning i barnkonventionen har skett

- ▶ Vi anser att det är positivt att ledamöter utbildas i barnkonventionen. För att kunna fatta rättighetsbaserade beslut är det en förutsättning att kunskap finns om vad barnkonventionen innebär. Det är därför viktigt att förtroendevalda och tjänstepersoner får utbildning om barnkonventionen. Vi noterar att förtroendevalda erbjudits utbildning i samband med den nya mandatperioden och att barnkonventionen inkluderats i utbildningen. Vi noterar även att delar av kommunens medarbetare utbildades i samband med att barnkonventionen blev svensk lag 2020. Det sker ingen kontinuerlig utbildning kring barnkonventionen. I flera av kommunens verksamheter arbetar professioner som med sina utbildningar bör ha kunskap om barnkonventionen innan anställning påbörjas.

4.2 Resultat - utbildning sker inte kontinuerligt

I samband med att barnkonventionen blev svensk lag genomfördes ett antal utbildningar i kommunen. Det har inte skett regelbundna kommunövergripande utbildningar på området. Flera verksamheter som riktar sig direkt mot barn har kunskap genom sin utbildning och profession. Intervjuade upplever kunskapen bland medarbetare som god.

Inom kommunens förskoleverksamhet sker kontinuerligt utbildning avseende barnkonventionen. Vidare finns en rektor inom kommunen som är särskilt utbildad avseende barnkonventionen. Utbildningschefen har genomfört utbildning med utbildningsnämndens ledamöter under 2022.

I samband med den nya mandatperioden har utbildning anordnats för nämndsledamöter. Ett moment i utbildningen var barnkonventionen.

5. Bilaga 1

Källförteckning

Intervjuade funktioner

- ▶ Förvaltningschef Social- och omsorgsförvaltningen
- ▶ Förvaltningschef Utbildningsförvaltningen
- ▶ Kommunsekreterare
- ▶ Kommunstrateg
- ▶ Kultur-Fritidschef
- ▶ Miljö- och samhällsbyggnadschef

Dokument

- ▶ ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak, spel) Policy och handlingsplan för grundskolor i Oxelösunds kommun - Utbildningsförvaltningen 2022-11-16 (Dnr Uk.2022.254)
- ▶ FN´s barnkonvention - föreningsbidrag
- ▶ Kommunstyrelsen tertialrapport 2 2022
- ▶ Kommunstyrelsens internkontrollplan 2022
- ▶ Kommunstyrelsens tertialrapport 1 2022
- ▶ Kommunstyrelsens verksamhetsplan och budget 2022
- ▶ Kommunstyrelsens årsredovisning 2021
- ▶ Kvalitetssäkring i föreningar - Oxelösunds kommun
- ▶ Mall för föreningsbidrag
- ▶ Mål och budget 2022 - kommunfullmäktige
- ▶ MÅLSÄTTNING FÖR OXELÖSUNDS BIBLIOTEKS BARNVERKSAMHET- med utgångspunkt från FN:s Barnkonvention
- ▶ Riktlinje för förskola, omsorg p kvällar, nätter och helger
- ▶ Teckenkurs, steg 1 och 2
- ▶ Verksamhetsplan 2022-2024 Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden

Bilaga 2 - Utgångspunkter

FN:s barnkonvention

FN:s konvention om barnets rättigheter består av 54 artiklar. Nedan presenteras de i en förkortad version.

Artikel 1

Ett barn - det är varje människa under 18 år.

Artikel 2

Alla barn har samma rättigheter och lika värde. Ingen får diskrimineras.

Artikel 3

Barnets bästa ska alltid komma i första rummet.

Artikel 4

Konventionsstaterna ska sträva efter att till det yttersta av sina tillgängliga resurser söka förverkliga barnets sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter. När resurserna inte räcker till bör man söka lösningar genom internationellt samarbete.

Artikel 5

Barnets föräldrar eller annan vårdnadshavare ansvarar för barnets uppfostran och utveckling. De ska också stötta barnet i att få sina rättigheter uppfyllda.

Artikel 6

Varje barn har rätt att överleva och att utvecklas.

Artikel 7

Barnet har rätt till ett namn och en nationalitet. Barnet har rätt, så långt det är möjligt, att få veta vilka föräldrarna är.

Artikel 9

Barnet ska inte hållas åtskilt från sina föräldrar mot sin vilja, utom när det är för barnets bästa. Barn som inte bor med båda föräldrarna ska ha rätt att träffa båda två regelbundet.

Artikel 10

Ansökningar från familjer som vill återförenas över statsgränser ska behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt.

Artikel 11

Varje stat ska bekämpa olovligt bortförande och kvarhållande av barn i utlandet.

Artikel 12-15

Barnet har rätt att uttrycka sin mening i alla frågor som berör det. När domstolar och myndigheter behandlar fall som rör barnet ska barnet höras och barnets intresse komma i första rummet. Barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet ska respekteras.

Artikel 16

Barn har rätt till ett privatliv.

Artikel 17

Barn har rätt att få tillgång till information via till exempel internet, radio och tv. Staten ska uppmuntra att det skapas material som är av värde för barn och som inte är skadligt.

Artikel 18

Båda föräldrarna har gemensamt det primära ansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Barnets bästa ska för dem komma i första rummet.

Artikel 19

Barnet har rätt att skyddas mot fysiskt eller psykiskt våld och mot vanvård eller utnyttjande av föräldrar eller andra vårdnadshavare.

Artikel 20-21

Barnet, som berövats sin familjemiljö, ska ha rätt till alternativ omvårdnad. Vid adoption ska staterna säkerställa barnets bästa i enlighet med gällande lagar.

Artikel 22

Flyktingbarnet har rätt till skydd och hjälp om det kommer ensamt eller tillsammans med föräldrar eller annan person.

Artikel 23

Varje barn med fysiskt eller psykiskt handikapp har rätt till ett fullvärdigt och anständigt liv som möjliggör dess aktiva deltagande i samhället.

Artikel 24

Barnet har rätt till hälso- och sjukvård. Alla länder ska arbeta för att minska spädbarnsdödligheten och bekämpa sjukdomar och undernäring och avskaffa traditionella, hälsofarliga sedvänjor. Gravida och nyblivna mammor har rätt till hälsovård.

Artikel 25

Varje stat ska regelbundet se till att ett barn som är omhändertaget av myndigheter behandlas väl.

Artikel 26

Barn har rätt till social trygghet samt till statligt stöd, ifall föräldrar eller annan vårdnadshavare saknar tillräckliga resurser.

Artikel 27

Barn har rätt till skälig levnadsstandard, till exempel bostad, kläder och mat.

Artikel 28-29

Barnet har rätt till gratis grundskoleutbildning. Undervisningen bör förbereda barnet för livet, utveckla respekt för mänskliga rättigheter och fostra i en anda av förståelse, fred, tolerans och vänskap mellan folken.

Artikel 30

Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Artikel 31

Barnet har rätt till lek, vila och fritid.

Artikel 32

Barnet har rätt att skyddas mot ekonomiskt utnyttjande samt mot hårt arbete som skadar eller hindrar barnets skolgång och äventyrar barnets hälsa.

Artikel 33

Barnet har rätt att skyddas från olaglig användning av narkotika.

Artikel 34

Barnet har rätt att skyddas mot alla former av sexuella övergrepp och mot att utnyttjas i prostitution och pornografi.

Artikel 35-36

Bortförande, försäljning eller handel med barn ska förhindras. Varje stat ska skydda barn från alla andra former av utnyttjande som kan skada barnet.

Artikel 37

Inget barn får utsättas för tortyr eller annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling

och bestraffning. Inget barn får olagligt eller godtyckligt berövas sin frihet. Barnet får inte bestraffas med livstids fängelse eller dödsstraff. Varje frihetsberövat barn ska behandlas humant och med respekt. Barnet har rätt att snarast möjligt få juridisk hjälp. Barnet i fängelse har rätt till kontakt med och besök av sin familj.

Artikel 38

Konventionsstater skall vidta alla lämpliga åtgärder för att tillförsäkra att barn under 18 år inte deltar i väpnade konflikter. Barn får inte heller användas eller rekryteras av gerillarörelser m fl.

Artikel 39

Barnet som blivit offer för vanvård, utnyttjande, försummelse, tortyr, väpnade konflikter eller annan omänsklig behandling har rätt till rehabilitering och social återanpassning.

Artikel 40

Barnet, som är anklagat för brott eller blivit dömt för straffbara handlingar, har rätt till en behandling som främjar barnets känsla för värdighet och för andras mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

Artikel 41

Rättigheterna i konventionen gäller inte om andra nationella lagar ger barnet större möjligheter att förverkliga rättigheterna.

Artikel 42

De stater som anslutit sig till konventionen åtar sig att göra konventionens bestämmelser och principer allmänt kända bland vuxna och barn.

Artikel 43-45

Bestämmelser om hur alla länder som anslutit sig till konventionen ska arbeta för att förverkliga den. En övervakningskommitté inom FN granskar konventionsstaternas rapporter. FN-organ och frivilligorganisationer kan också delta med information till FN.

Artikel 46-54

Regler om hur stater kan ansluta sig till konventionen och när dessa börjar gälla. En reservation som strider mot denna konventions ändamål och syfte skall inte tillåtas.

Implementering av barnperspektivet i verksamheten - SKR

I regeringens strategi från 2010 slås det fast att ett barnrättsperspektiv innebär att säkerställa barnets rättigheter i åtgärder och beslut som rör barn. Sveriges kommuner och regioner, SKR, sammanfattar att ett barnrättsperspektiv innebär att alla besluts- och arbetsprocesser är barnrättsbaserade, det vill säga att barnkonsekvensanalyser och eller prövningar av barnets bästa har gjorts. I en prövning av barnets bästa ska flera aspekter utredas och sammanvägas inför beslut. Dessutom ska de grundläggande principerna artikel 2, 3, 6 och 12 och de två genomförandeartiklarna vara beaktade tillsammans med de artiklar som rör aktuell fråga. Som framgår av SKL:s (nuvarande SKR) skrift Barnets rättigheter i budgetprocessen ska även budgeten genomsyras av ett barnrättsperspektiv.⁷

SKR har tagit fram stöd samt ett antal implementeringsnycklar som ett stöd till kommuner och regioner för att se hur arbetet med barnets rättigheter har utvecklats.⁸ SKR hänvisar

---

⁷ SKR - Barnrättsperspektiv - vad innebär det?

<https://skr.se/skr/tjanster/rapporterochskrifter/publikationer/barnrattsperspektiv.64656.html>

⁸

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/manskligarattigheterjamlikhet/barnetsrattigheter/barnkonventionensarsvensklag/genomforandeavbarnkonventionen/implementeringsnycklaruppfoljning.5635.html>

till att forskning och erfarenhet visar att chansen att barnrättsfrågorna genomförs ökar om det finns ett fullmäktige- eller styrelsebeslut samt krav om återrapportering. För att kunna fatta rättighetsbaserade beslut är det en förutsättning att kunskap finns om vad det innebär. Det är därför viktigt att förtroendevalda och tjänstepersoner får utbildning om barnkonventionen. Varje styrdokument bör ha skrivningar som synliggör arbetet med barnets rättigheter. Det gäller alla verksamheter, inte bara de som riktar sitt arbete mot barn.

Barns synpunkter och barnets bästa ska beaktas i samtliga beslut som påverkar barn. Barn och unga ska behandlas likvärdigt och ha lika möjlighet att uttrycka sin åsikt oavsett kön. I kommunen bör det finnas tydliga rutiner för hur anmälan till socialtjänsten ska göras vid misstanke om att ett barn far illa.⁹

På kommunens hemsida ska det finnas information särskilt riktad till barn och unga kring om hur socialtjänsten arbetar och hur man lättast gör för att få kontakt. Det ska även finnas riktad krisinformation.

Nedan anges kortfattat vad SKR bedömer bör finnas inom olika verksamhetsområden för att implementera barnkonventionen.

Förskola och skola

För att leva upp till barnkonventionen i förskola och skola ska varje barn fått kunskap om sina rättigheter. Barnen ska få möjlighet att uttrycka sina åsikter och vara delaktiga i sin utbildning.

Skolan ska aktivt arbeta för att främja elevers närvaro. Det ska finnas system för att upptäcka eventuell frånvaro. Vidare ska det finnas strukturer som skyddar barn mot övergrepp av vuxna och andra barn i den egna verksamheten.

Socialtjänst

Socialtjänsten fattar beslut som många gånger påverkar barn direkt eller indirekt. I varje barnavårdsutredning ska barnets röst komma till uttryck, vilket ska dokumenteras. Barnen ska även bli tillfrågade om deras upplevelse av mötet med den enskilda medarbetaren. För att kunna uppnå detta ska medarbetare få utbildning i samtal med barn. Barnets perspektiv ska även beaktas vid utredningar av vuxna. I utredningen ska det framgå att socialtjänsten frågat den vuxna om de har barn.

Kultur och fritid

Inom kultur- och fritidsverksamhet ska barn ska få vara delaktiga, flickor och pojkar ska ges lika stort utrymme samt ha lika möjlighet att komma med synpunkter vid planering av verksamheten. Vidare ska kultur- och fritidsverksamheten säkerställa att barn med funktionsnedsättning har likvärdig tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter. Kultur- och fritidsverksamheten ska aktivt arbeta för att ta reda på barnens synpunkter.

Verksamheten ska ha strukturer som skyddar barn mot övergrepp av vuxna och andra barn i den egna verksamheten, till exempel i simhallar och vid olika kulturaktiviteter. Samtliga medarbetare bör ha kännedom om de strukturer och anvisningar som finns.

---

⁹ Revisorerna har parallellt genomfört en granskning avseende hantering av orosanmälningar i kommunen.

Samhällsplanering och trafik

Inom samhälls- och trafikplanering ska barnkonsekvensanalyser genomföras vid planering och projektering för nya parker och upprustning av gamla parker och lokaler.

Barnkonsekvensanalyser innebär att barn ges möjlighet att lämna synpunkter på utformning. Barn och unga ska även ges möjlighet att lämna synpunkter på vilka platser som känns otrygga att vistas på. Synpunkterna ska beaktas och åtgärdas.

När nya bostadsområden projekteras planeras även för lekplatser, förskolor, skolor, bevakade övergångsställen och bilfria gångvägar.